

מסורת הש"ס

א) גי' רש"ל וי"ט א"ר רבן גמליאל ב' [נתקן מ: לח:]; א) [נתקן מ: כ:]; ד) זכום ע: רש"ל א' (ט) דפרישותי. רש"ל א' (ו) [ועיין מ: נתקן ק: ד"ה מה וכו'].

תורה אור השל"ם

- דבריו אל בני ישראל לאמר זאת התורה אשר תאכלו מפל הבהמה אשר על הארץ;
- לא תאכלו כל בנבל לגר אשר בשעריך תחנה ואכלה או קבר לנכרי כי עם קדוש אתה לוי אלהיך יהי הבהש גדי בחלב אמו;
- וכי ימות מן הבהמה אשר היא לבם לאכלה הניגע בבגליה טימא עד הקרב: ויקרא יא ט
- ואנשי קדש תהיון לוי ויבשר בשרה טרפה לא תאכלו לקבל תשלכן אתו: שמת ככל
- וחלב נבלה וחלב טרפה נבלה וקבל מקלבה ואכל לא תאכלה: ויקרא כ ד

הגהות הב"ח

א) תוס' ד"ה כי מהני וכו' ומשגיב קמיעינא:

מוסר רש"י

בהמה דקה שפשטה ידה. אמר שמיטתה, ולא החזירה פסולה. אמר, דבהמה מסוכנת היא וזוהי מומתת עד שתיפסק לא פירכה היא כמותה קודם שמיטה, ופשוט יד לקח אינה אלא הולאת נפש, אבל כפי צדן פשטה ולא כפי צדן כפפה ולא פשטה פירכוס היא וכשרה ע"ז

טו. זאת החיה. קרי ביה זאת חיה [נתקן מ:]. ואכל לא תאכלו למה לי דמבייה בתלמי טרפה, הא תלמי טרפה נמי חיה, כל חלב וכל דם לא תאכלו, אלא המורה אמרה כו', והיא ואכל לא תאכלו משום ללא דעלה אוהרינו ואשמועינן דיחול על איסור חלב, אפי' דאיסור חלב קדים משמנה [נתקן ק:]. ומשום אכל לא תאכלו דפרישה דקרא פירש בו נבלה ומריפה לתייב את האוכלו משום חלב ומשום נבלה ומשום טרפה, שלא תאמר אין איסור נבלה טרפה חלב לא איסור חלב שקדם לכולם [ובוה"מ ע:].

מאי: לגופיה הוא דלהני אכל דליטמי איכו אחריני לאו דלמא ל"ש: **מתני' עד שפירכס:** דאי לא מפירכס קיס להו לרצנן דנטולה נשמתה קודם גמר שמיטתה כדאמרינן בגמרא [לח:]: **אם זינקה:** כדכך שהזהמות נופחות בגרוסם והדם מקלח ומזנק צמח: זינוק קילוח: **השוטט בלינה:** בזהמה מסוכנת שזריכה פירכוס ולא ידע אי פירכסה: **ולמחר השכים ומלא:** כותלי צית שמיטת הזואר מלאים דם כשרה מפני שזינקה: **ומדום ר"א:** דמכשר לה זינוק אמרה ר"ש: **אחד בהמה דקה ואחד בהמה גסה:** לריכות פירכוס אם היא מסוכנת: **שפטה ידה:** בגמר שמיטתה: **ולא הזריכה פסולה:** אם היתה מסוכנת לפי שאין זה פירכוס אלא כן דרכה שפטה זאת נפשה אכל גסה להו אורחה כהני: **גמ' ממאי דשריא:** ואפילו בפירכוס: **ומהדרין וממאי תיסק אדעתין למישרי:** דבעי קרא למשרי: **לאו חיה היא:** ואפילו מפירכוס ומנח לא דשריא: **מדאמר רחמנא נבלה וכל תאכל:** וחסם נבלה מסוכנת הואי קודם מיתתה: **מכלל:** דקודם מיתה כי הוה מסוכנת שריא דאי קודם מיתה אסירא מואת החיה לאחר מיתה מיבעיא מיתה מי שריא לה: **ופרכין דלמא היינו נבלה היינו מסוכנת:** וקודם מיתה משנסתכנה קרי לה נבלה ואשמועינן רחמנא דקאי עלה סבולו נמי דאי מואת לאו הגא מכלל עשה עשה: **מחיים לא איקרי נבלה:** והלכך למה לי לאזוורי עלה דנבלה פשיטא דאיסור מסוכנת להיכא אזיל: **דלמא לעולם היינו נבלה היינו מסוכנת:** כלומר לעולם כדקאמר דנבלה היינו בהמה שנסתכנה ונאסרה קודם מיתה ואפי"ה איצטריך קרא דלמא מחיים איסור מסוכנת עשה דלמא הוא ואשמועינן קרא דלאחר מיתה קאי נמי בלאו: **טרפה:** ניקב קרום של מוח [מג:]. או נתמרו רגליה [עג:]. מחוסרת היא: ואי ס"ד **מסוכנת:** ממתת חולי דלא מחסרה אסורה דרשינן שאינה חיה לא תאכל: **מסוכנת:** ממתת טרפות שחפרה היא: **מיבעיא:** דקן טרפה נמי אינה חיה אלא מדאיצטריך למיסק טרפה ש"מ מסוכנת ממתת טרפות דמיחסרה אסורה אכל שאר מסוכנת שריא דלא דרשינן שאינה חיה לא תאכל: **מסוכנת:** וזין מחסרה וזין לא מחסרה משעה שאינה חיה טרפה קרי לה דטרפה לשון מסוכנת היא כלומר קרובה למות ואיצטריך לעבור עליה בעשה דשאינה חיה ולא תעשה דטרפה: **אם קן נבלה:** דאוקמנא לעיל דמשום לעבור עליה בלאו נמי אצטריך: **ל"ל השאם מחיים:** כשהיא מסוכנת קרייה רחמנא טרפה וקאי עלה בלאו ועשה: **לאחר מיתה מיבעיא:** איסורא להיכא אזיל: **ודלמא היינו נבלה היינו טרפה היינו מסוכנת:** כלומר אפילו נבלה שמתה עלה לאחר מיתה ונתכבנה מואת מוקמת לה ואפי"ה איצטריך ולתיקם עלה לאחר מיתה בשני לאוין לאו דנבלה ולא דטרפה ועשה דחיה חכול: **ואמר מר:** בזבחים צפרק חטאת העוף (דף עז:): **למאי הלכא:** כלומר האי ואכל לא תאכלו לא כריך דהא כמיז (ויקרא א) כל חלב וכל דם לא תאכלו ומשום דמתנבלה או נטרפה מי אזיל ליה איסור חלב ולמאי אצטריך אלא התורה אמרה דחייב משום שני לאוין משום לאו דחלב ומשום לאו דטרפה דלא תימא אין איסור חלב על איסור:

השוטט פרק שני חולין

לז

כי מהניא חבת הקדש לפסולי גופיה: השתא מקסיין דמדאורייתא קמיעיבי ליה אכל מדרצנן מודו דמוינן צו ראשון ושני וכן משמע נמי פרק המנחות והנסכים בעלמא הוא אמאי מטמא תפשוט דבעי ר"ל כו' ומשני (א) קמיעיבי ליה דאורייתא כי אמרינן דרצנן והא דלמחר צפ"ק דפסחים (דף כ:). גבי מחט שנמנאל צבצר השצר טמא הוא צבצר דלמכשר צמאי אי צמיצת הקדש אימיר דמהני חבת הקדש לפסולא דגופיה לנימני ביה ראשון ושני מי מהני וכו"ת הי"ע תפשוט הא דבעי ר"ל כו' הוה מני לשניי ו הא דר"ל מדאורייתא בעי אלא שפיר משני שם כגון שהעזרה צמאי ועוד משום דלרצ יוסף ללעל צמאי נמי מנייה מדרצנן וכו"ת תפשוט דר"ל מדרצי יוסי צ"ר צמינא דלמחר משקי צית המטבחים אינו מכשיר ואם מהני חבת הקדש לנימני ביה ראשון ושני לענין כמה דברים שהיו מציאים בעזרה וגם חולין היו מציאים לחלול עם המנחות והזבחים כדי שיהו נאכלים על השוצע כדלמחר בהקומץ רצה (מנחות דף קכא:):

השוטט את המסוכנת: אפילו לכתלה שרי ונקט לשון דיעמד משום דבעי לנימני עד שפירכס: **שאינה חיה לא תאכל:** דריש מהאי קרא דטרפה אינה חיה והיינו לפי המסקנא דשמעין דלא מיתוקמא צמסוכנת: **השתא מחיים אסורה אחר** סדר דתסם נבלה מסוכנת היא קודם מיתה ולהכי דייק שפיר דאי קודם מיתה אסורה פשיטא דמיתה לא שריא לה דכריש צקונטרס ומיד הוה מצי למפרך דלמא אחי קרא לנבלה דלא מ' מכה מסוכנת וכגון שעשאה גיטסרף אלא דנטר עד סוף המסקנא אכל אין לפרש דאפילו אפשר לנבלה שלא היתה מסוכנת מעיקרא מ"מ דייק דמדאמר רחמנא מסוכנת משום דקריבא למיתה כ"ש בהמה שמתה לגמרי דלע"ג דלסק רחמנא טרפה אפי"ה איצטריך לאסור נבלה משום דטרפה מיחסרה אין לפרש כך דא"כ אמאי מ' פריך צמסוקנא דלמא אמת קרא להך נבלה דלא אמת מכה מסוכנת מעיקרא כגון שעשאה גיטסרף אלא פשיטא דאין זה קול וחומר דאיסור מסוכנת חמיר דחל מחיים כדלמחר בזבחים צפרק חטאת העוף (דף עז:). דלא ילפינן נבלה מטרפה משום דחמירא דאסורה מחיים וכו"ת למאי מ' דפריך אי אמרת נמי מסוכנת שריא תקשי אמאי אצטריך קרא לאסור נבלה הא אסורה מחיים משום איסור שאינה זבחה דרחמנא אמר וזבחת חו לא נשחטה דממ"נ חף לאחר שנתנבלה איכא עשה דשאינה זבחה כדמשמע צפרק של שנה (פסחים דף נ:). וצפ"ק דמזיר (דף ד:). דריש אמרן האוכל נבלה צויה"כ פטור משום דאין איסור חל על איסור ו' משמע אפילו נתנבלה צויה"כ פטור משום דאין איסור חל על איסור והשתא כשמתה פקעה איסור אכר מן החי יאמר לא חל איסור יוה"כ עם איסור נבלה צבט אמת אלא ודאי לעולם איכא איסור דשאינה זבחה ולהכי לא חייל עליה איסור יוה"כ דמחיים נמי הוה צה איסור זה ואכתי לא פקע ו' ויש לומר דהוה מצי למימר ולטעמין:

דלמא היינו נבלה היינו מסוכנת: אין י"ל לפרש כההיא דצמסוקן דהשתא בעי למימר דקודם מיתה משנסתכנה קרי לה נבלה: **השתא מחסרה אסורה טרפה מיבעיא:** וכו"ת אצטריך לטרפה דלא מחסרה כגון דיתיר כיון דכל יתר כנטול דמי הא נמי מיחסר ונפלה נמי חסונה כמחסרה: **ודלמא היינו טרפה היינו מסוכנת:** י"ל הא פירושו כההיא דלעיל דהשתא בעי למימר דכל מסוכנת קרי לה טרפה דטרפה לשון מסוכנת כלומר קרובה למות צין מיחסרה צין לא מיחסרה וק"ק דלעיל דפריך היינו נבלה היינו מסוכנת לא קאמר לעבור עליו בעשה ולא תעשה כדקאמר הכא:

עין משפט נר מצוה

ק"ב א ב מ"י פ"ד מהל' מכללות אסורות הל"ד [טו] סמך לאוין קלד טוע"ע י"ד י"ז י"ז ספ"ק א [ג]:

שיטה מקובצת

א) יבא איסור נבלה ויחול על איסור חלב ג"כ ע"י תוס' כרימות דף כג ע"א: ב) נופחות דלעיל השוחט בלילה שחיטתו כשרה בריעבד אבל לכתחלה לא הוסי' ומה"ד בהמה מסוכנת שזריכה פירכוס וכו': ג) וממאי תיסק אדעתך למיסרא דבעי קרא למשרי: ד) ואם נמי רחמנא דקאי עלה נמי בלאו דאי מואת החיה לאו: ו) דקאמר נטר ופרה עפרא בעלמא הוא כו' דבעי ר"ל וכו' ומשני כי קמיעיבי ליה דאורייתא כו': ז) הי"ע לשוני דריש לקיש: ח) דלמא אמת קרא לנבלה דלא אמת מכה מסוכנת קודם מיתתה כגון שעשאה גיטסרף: ט) דא"כ מאי פריך במסקנא דלמא אמת קרא להך נבלה דלא הוה מסוכנת מעיקרא: י) משום דאין איסור חל על איסור ומשמע אפי"ה ג"כ ובי' וי"י כרימות דף כג ע"א ע"ש: יא) אין פירושו כההיא דבסמוך: יב) האי פירושו כההיא דלעיל:

רבינו גרשום

טמא לא יאכל אלא מטמא כל טהור יאכל בשר כו' כלומר לרבות בעצם ולבונה כיו"ב דמקבלין טומאה. כלומר עצים של מערכה: ומאי תיסק אדעתך דאסירא. כלומר מינה תלמד ומאי תיסק אדעתך דאסירא: זאת החיה אשר תאכלו. כלומר למה אמרת מאי תיסק אדעתך דאסירא דכתיב זאת החיה אשר תאכלו כו': ומחיים בעשה. כלומר חיה אכל (שאינה חיה לא תאכל) טרפה מיבעיא: כלומר דמחסרה כגון גיטל הטחול א' שנילו הכליות גיטל ירך וחלל שלה: ולעבור עליו בעשה ולא תעשה. כלומר בעשה חיה אכול לא תעשה ובשר בשרה טרפה לא תאכלו:

א) הדג' ד"ע דהא צניטל טמול או דיעבד הלכות מן הכיזא דכשרה ונאלה דע"ס הוא וי"ל יעל הכבד ולא נשמיר ומוט לטוב או שיעטלו צומת הגידין גיטל היך וכו':